

T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
S o s y a l B i l i m l e r E n s t i t ü s ü

**TASARIM KÜLTÜR İLİŞKİSİ İÇİNDE ANADOLU
MOTİFLERİNİN ENDÜSTRİYEL ÜRÜNE YANSIMALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe YILDIRIM

Disiplinlerarası Endüstriyel Tasarım Anabilim Dalı

İZMİR

2023

T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
S o s y a l B i l i m l e r E n s t i t ü s ü

**TASARIM KÜLTÜR İLİŞKİSİ İÇİNDE ANADOLU
MOTİFLERİNİN ENDÜSTRİYEL ÜRÜNE YANSIMALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe YILDIRIM

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ziynet ÖNDOĞAN

Disiplinlerarası Endüstriyel Tasarım Anabilim Dalı
Disiplinlerarası Endüstriyel Tasarım Kültürü ve Uygulamaları
Yüksek Lisans Programı

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Tasarım kültür ilişkisi içinde Anadolu Motiflerinin Endüstriyel Ürüne Yansımaları” adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Ayşe YILDIRIM

ÖNSÖZ

Bir çok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu toprakları geçmişten günümüze kültür zenginliği ile her disiplinde tasarımcılara esin kaynağı olmuştur. Kültürün endüstriyel ürüne yansması kültürel değerlerin yaşatılmasını sağlamakla birlikte, estetik bir zenginlik sunmaktadır. Bu çalışma; Anadolu motifleri ve motiflerin geçmişten günümüze farklı disiplinlerde yeralan uygulamaları incelenerek hazırlanmıştır. Tasarım kültür ilişkisi esas alınarak yapılan çalışmalar sonucu, bir aydınlatma tasarlanarak geçmişten gelen Anadolu kültürünün etkisi modern tasarımlara yansıtılmış ve Anadolu motifleri kullanılarak kültürün sürdürülebilirliği hedeflenmiştir.

İzmir, 2023

Ayşe YILDIRIM

ÖZET

Gerek sanat eserleri gerekse endüstriyel ürünlerin temelini oluşturan kavramlar; içinde bulunduğu coğrafyanın; gelenek, görenek, inanç, ahlak değerlerinin de etkisiyle oluşan kültürlerin geçmişten günümüze yansımalarıdır. Geçmişin izlerini taşıyan kültürel değerleri aktarma konusunda tasarımcılara da sorumluluk düşmektedir.

Bir çok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu topraklarının kültür zenginliği, sanat tarihi, mimari, moda ve güzel sanatlar gibi alanlarda, her dönemde gerek yazılı gerekse görsel çalışmaya konu olmuştur. Bu bağlamda, tezimizin konusu olan Anadolu Motiflerinin endüstriyel ürünlere yansımaları, tasarım kültür ilişkisi içinde incelenmiştir. Geçmişten günümüze Anadolu'nun çok kültürlü olmasının da etkileriyle oluşan zengin motiflerin farklı disiplinlerdeki uygulamaları değerlendirilerek tasarlanan, seramik duvar panosu aydınlatma; fonksiyonelliğinin yanında görsel zenginliğiyle de geçmişin yansımalarını günümüze taşıması hedeflenmiştir. Klasikğin özünü bozmadan, çağdaş örnekler sunmak, güncel üretim yöntemlerini, uygun malzeme ve fikirleri değerlendirerek, geleneği geleceğe aktarabilmek önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu motifleri, kültür, tasarım

ABSTRACT

Subjects that form the basis of works of art and industrial products; societies living in the geography they live in; It is the reflection of the cultures formed by the influence of traditions, customs, beliefs and moral values from the past to the present. While designs carry the traces of cultures, designers have a responsibility to transfer cultural values.

The cultural richness of Anatolia, which has hosted many civilizations for centuries, has been the subject of both written and visual studies in fields such as art history, architecture and fine arts. In this context, the reflection of Anatolian Motifs, which is the subject of our thesis, on industrial products has been examined within the design culture relationship. Ceramic wall panel lighting, designed by evaluating the applications of rich motifs in different disciplines, formed by the effects of Anatolia's multiculturalism from past to present; In addition to its functionality, it is aimed to bring the reflections of the past to the present with its visual richness. It is important to present contemporary examples, to transfer tradition to the future by evaluating current production methods, appropriate materials and ideas without spoiling the essence of the classic.

Keywords: Anatolian motifs, culture, design

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ŞEKİLLER LİSTESİ	VII
RESİMLER LİSTESİ	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR BİLDİRİŞİ	3
---------------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

TASARIM VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

2.1. Tasarım Kavramı:.....	6
2.1.1. Endüstriyel Tasarım	7
2.2. Kültür Kavramı	7
2.2.1 Kültürel Sürdürülebilirlik.....	8
2.3. Tasarım Kültür İlişkisi	9
2.3.1 Tasarımda kültürün kullanılma yöntemleri.....	9
2.3.1.2. Morfolojik uygulama	10
2.3.1.3. Topografik Uygulama	11
2.3.1.4. Biçimsel Yorumlama	11
2.3.1.5. Alegorik yorumlama	13
2.3.1.6. Kavramsal esinlenme	13
2.4. Geleneksel Türk Tasarım Kültürü.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL ANADOLU MOTİFLERİ

3.1. Sembol	15
3.2. Motif Nedir	15
3.3. Konu ve Anlamlarına Göre Motifler.....	16
3.3.1. Doğum ve Çoğalma ile İlgili Olan Motifler:.....	16
3.3.2. Hayatı Simgeleyen Motifler	18
3.3.3. Ölüm ile ilgili olan Motifler	20

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU MOTİFLERİNİN KULLANILDIĞI TEMEL SANAT ALANLARI

4.1. Anadolu Motiflerinin Halı ve Kilimde Kullanımı	23
4.2. Anadolu Motiflerinin Camda Kullanımı	24
4.3. Anadolu Motiflerinin Seramikte Kullanımı	25
4.4. Anadolu Motiflerinin Mimaride Kullanımı	29
4.5. Anadolu Motiflerinin Giysi Tasarımı ve Kumaş Desenlendirmede Kullanımı	32

BEŞİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

5.1. Materyal Seçimi	35
5.2. Yöntem	35
5.3. Tasarlama Süreci ve Problem-Çözüm Odaklı Yaklaşım	36
5.4. Tasarım Önerisi	37
5.4.1. Fikir Aşaması	37
5.4.2. Tasarım Aşaması	39
5.4.3. Modelleme Aşaması	40

5.4.4. Üretim Aşaması.....	41
5.5. Ürün Kullanıcı İlişkisi.....	48
SONUÇ VE ÖNERİLER	49
KAYNAKLAR DİZİNİ	50
TEŞEKKÜR.....	54
ÖZGEÇMİŞ	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bereket motifi örneği	17
Şekil 2. Elibeline Motif Örneği	17
Şekil 3. Koç Boynuzu Motiflerinden Örnekler	18
Şekil 4. Saç bağı motifi örneği	18
Şekil 5. El, Parmak, Tarak Motifi	19
Şekil 6. Göz Motifi (Muska)	19
Şekil 7. Muska Ve Nazarlık Motifi	20
Şekil 8. Akrep Motifi	20
Şekil 9. Kuş Motifi	21
Şekil 10. Hayat ağacı motifi örneği	22

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1, Resim 2. Nazar Boncuğu Desenli Tabaklar	11
Resim 3. Fatma Ana Eli Şekerlik	11
Resim 4. Kaftan.....	12
Resim 5. Kaftan.....	12
Resim 6. Simit Desenli Yastık	13
Resim 7. Silifke Yöresi Kilimi, 19. Yüzyıl	23
Resim 8. El dokuması etnik desenli halı (2023)	24
Resim 9. Kayıp Hazine Kollectionu Paşabahçe, 2021.	25
Resim 10.. Paşabahçe/ Hitit Serisi 2021	25
Resim 11. Marek Cecula, The Porcelain Carpet	26
Resim 12. Ayla Canay, Bağlıyım-Bağlısın-Bağlı.	26
Resim 13. Teppei Yamashita, Anatolian 2012.....	27
Resim 14. Levha yöntemi ile hazırlanmış seramik halı motifi ile mişima dekor tekniği uygulaması, 2012.	27
Resim 15. Fatma Nur Taylan, Lotto halı deseni örneği, 2012.	28
Resim 16. Ayşe Yıldırım, Hayat Ağacı Motifli Kase 2022, Kırmızı çamur üzerine kazıma, 25cm.	28
Resim 17. Ayşe Yıldırım, Armut Vazo, 2022 Kırmızı çamur üzerine dekal uygulaması, 20cmx24cm	29
Resim 18. Selçuklu Mimarisinde Taş İşçiliği.	30
Resim 19. Muradiye Camii Mihrabı	30
Resim 20. Yıldız Motifli Dış Cephe Kaplama Örneği	31
Resim 21. Yıldız Motifli Dış Cephe Kaplama Örneği	31
Resim 22. Otoyol Duvar Kaplaması	32
Resim 23. Ballerina's Hidden Dream, Başak Cankeş, 2020.....	33
Resim 24, Cemil İpekçi (Bir Doğu Masalı Kollectionu 2010).....	33
Resim 25. Atölye 11 “Anadolu Motifli İpek Yastıklar” kollectionu.....	34
Resim 26. Nedret Taciroğlu Newyork 2012	34
Resim 27. Tasarım Önerisi 1 (OPENAI/ DALL-E).....	36
Resim 28. Cam Nazar Boncuğu	38

Resim 29. Ayşe Yıldırım, Nazar Boncuğu Uyarlaması Duvar Tabakı, 2018	
Kırmızı çamur, kısmen sırlı, 23cm.....	39
Resim 30. Tasarım Süreci/ Eskizler	40
Resim 31. Desen Tasarımı	40
Resim 32. Kazıma ve Ajur Teknikleri ile Seramik Çamuru Üzerine Desenleme.....	41
Resim 33. Dekor Aşaması Tamamlanan Ürün.....	42
Resim 34. Bisküvi Pişirimi Tamamlanan Ürün	42
Resim 35. Sır Pişirimi Öncesi Ürün 1	43
Resim 36. Sır Pişirimi Sonrası Ürün 1	44
Resim 37. Sır Pişirimi Sonrası Ürün 2	44
Resim 38. İki Ampul Girişli Aydınlatma Ünitesi	45
Resim 39. Duvara Monte Vidası.....	45
Resim 40. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması	45
Resim 41. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması 2	46
Resim 42. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması	46
Resim 43. 13cm, 20cm, 25cm ve 40cm boylarındaki 7 farklı birimden oluşan	47

GİRİŞ

Her toplumda gelenek, görenek, din, ahlak, popüler kültür ve alt kültürler birbirleri içerisine geçmiş, birbirinden beslenen ve birbirini etkileyen bir ağ oluşturur. Bir çok farklı medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu toprakları da kültürel anlamda geniş bir ağa sahiptir. Bu kültürel zenginlik, sanat tarihi, mimari, ve güzel sanatlar , moda ve tasarım gibi pek çok alanda, her dönemde gerek yazılı gerekse görsel olarak etkisini göstermiştir.

Tasarım kültür ilişkisi içinde Anadolu motiflerinin endüstriyel tasarımlara yansımaları, hem kültürel değerlerin yaşatılmasını sağlamakta hem de estetik bir zenginlik sunmaktadır. Anadolu'nun zengin motif ve desen geleneği, mobilyadan tekstil ürünlerine, seramikten metal işçiliğine kadar birçok alanda kullanılarak, ürünlere farklı bir kimlik kazandırmaktadır. Bu sayede, geçmişin kültürel mirası gelecek kuşaklara aktarılırken, modern dünyada da kullanıcıların beğenisini kazanan endüstriyel tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Anadolu motiflerinin endüstriyel tasarımlara yansımaları, kültürel zenginliği koruma ve gelecek nesillere aktarma açısından büyük önem taşımaktadır.

Tasarım, “değişimin hem bir etkeni hem de yansıtıcısı konumundadır. Görsel ve maddesel dilinin yanında ideolojik değerleri ile karmaşık mesajları iletebilir ve bu sebeple de toplum ve kültür içerisinde biçimlendirici bir rolü vardır”(Sparke 2004). Başka bir deyişle tasarım, kültürün sadece yansıtıldığı değil aynı zamanda kültürün oluşumuna ve gelişimine etki eden bir düğünün parçasıdır.

Kültür ve tasarım arasındaki ilişkide karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Kültür, ve tasarım birbirlerinin hem kaynağı hem de yansımasıdır. Bir toplumun kültürel değerleri, beklentileri ve ihtiyaçları, tasarımların oluşmasında büyük ölçüde etkili olur.

Bu çalışma sürecinde, literatür tarama yöntemine başvurulmuştur. Ulusal ve uluslararası kaynaklardan faydalanılarak yapılan çalışma sonucunda; farklı disiplinlerin tasarım ve kültür kavramlarına yaklaşımları birbirleriyle ilişkilendirilerek geçmişten günümüze Anadolu'nun çok kültürlü olmasının etkileriyle oluşan zengin motifler; mimari, moda, kilim ve halıcılık, cam ve seramikteki örneklemeleriyle incelenmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda, Türk kültürünü temsil edecek, geleneği geleceğe taşıyan modern endüstriyel bir tasarım öngörüsü sunulmuştur. Tasarlanan, seramik duvar panosu aydınlatma ile fonksiyonelliğinin yanısıra görsel zenginliğiyle de geçmişin yansımalarını günümüze taşıması ve kültürün sürdürülebilirliği hedeflenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR BİLDİRİŞİ

Tezin birinci bölümünde literatür taraması yapılırken faydalanılan kaynaklara değinilirken, tezin ikinci bölümünde; tasarım ve kültür kavramları ele alınmış aynı zamanda tasarımda kültürün etkisine ve önemine değinilmiştir. Tasarım ve kültür ilişkisini içeren çalışmalar şu şekildedir;

Don Norman'ın “Gündelik Şeylerin Tasarımı” (Ankara, 2018) kitabında kültürel etkiler , gelenek ve görenek gibi faktörlerin tasarımı nasıl şekillendirebileceğine değinilmiştir.

Avşar Gürpınar, “Tasarım ve Kültür: Ürün Tasarımı Eğitiminde Kavramsal Örüntüler ve Kültürel Göstergeler Üzerine Bir Analiz” (İstanbul,2008) başlıklı tezinde tasarım ve kültür kavramları arasındaki bağlantıyı incelemiştir.

Değer Demircan “Craft Culture as the Source of Inspiration for Industrial Design in Turkey” (Ankara, 2005) başlıklı yüksek lisans tezinde Türkiye’de el sanatı kültürünün endüstri ürünleri tasarımına nasıl esin kaynağı olduğunu ve nedenlerini ele almıştır.

Esin Sultan Oğuz ”Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı ”(Ankara 2011) adlı makalesine , kültür kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişim süreci üzerinde durulmuştur.

Mehtap Sağocak ” Tasarımın Sosyo- Kültürel Boyutu” adlı makalesinde (İstanbul, 2007) endüstri dönemine geçiş sürecinde oluşan sosyo- kültürel etkileşimler ve günümüze kadar gelen etkilerine değinilmektedir.

Mutlu Erbay “Kültür ve Toplum Üzerinden Sanat ve Bilim Arasındaki İlişki” (İstanbul 2014) adlı makalesinde toplumun kültür anlayışının sanat ve bilime yön verişine değinilmiştir.

Tezin üçüncü ve dördüncü bölümünde, Anadolu motifleri konu ve anlamlarına göre araştırılmış, farklı disiplinlerdeki çalışmalar incelenerek tasarım süreci öncesi değerlendirilmiştir. Mine Erbek, “Çatal Höyükten Günümüze Anadolu Motifleri”, (Ankara, 2002) isimli kitabında, “Doğum ve çoğalma ile ilgili motifler”, “Hayatı

simgeleyen motifler” ve “Ölümü simgeleyen motifler” olmak üzere üç ana başlık altında toplamıştır. Güran Erbek’in de yapmış olduğu çalışmalar ışığında Anadolu Kültürel tarihini incelemiştir.

Anadolu motiflerini farklı disiplinlerde inceleyerek yorumlayan tezler şu şekildedir.

Canay A. (2011) Anadolu'da üretilen kilim motifleri ve seramik sanatında yorumlanması. Yüksek Lisans Tezi. Güzel Sanatlar

Aktaş, B.M. (2015). Interpreting Anatolian Crafts with Contemporary Design: Case of Handmade Socks. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Değer, A. (2019). Kenan Özbel Koleksiyonu Özelinde Anadolu Geleneksel El Örmesi Çoraplarının Semboller Ekseninde İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Sevgen Abacı H.(2019)Anadolu Selçuklu dönemi eserlerinde yer alan figürlerin ve motiflerinin çağdaş Türk sanatçıların eserlerine etkisi ve üniversite özgün baskı derslerindeki kullanımı. Yüksek Lisans Tezi .Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

An Y.(2019) Geleneksel kilim motiflerinin algoritma destekli tasarım yaklaşımları ile yeniden yorumlanması. Yüksek Lisans Tezi . Mimarlık

Dabağ M.(2019) Gümüşhane ili Kelkit ilçesi zilli kilim motiflerinin biçimsel ve plastik değerler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Güzel Sanatlar

Papağan F.(2019) Anadolu Selçuklu süslemelerinin günümüz resim ve seramik sanatı bağlamında yorumlanması. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü

Barbaros E.(2019) Zanaat ve Endüstriyel Tasarım ilişkisinde Kültürel Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Analiz. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Savaş F.(2021) Anadolu Selçuklu Duvar Kaplamaları Geometrik Desenlerinin İncelenerek Günümüz Karo Enstitüsünde Kullanımı ve Güncel Yorumları. Sanatta Yeterlilik Tezi. Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü

Özgen, A. G. (2011). Görsel Tasarım Öğeleri Bağlamında Selçuklu Halıları (T.İ.E.M'ndeki Örnekler Üzerine Bir Araştırma). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi GSE Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı.

Taylan, F. N. (2013). Uşak Halı Motiflerinin Seramik Yüzeylerde Uygulanabilirliği ve Kişisel Uygulamalar. Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi SBE Seramik Anasanat Dalı.

İKİNCİ BÖLÜM

TASARIM VE KÜLTÜR İLİŞKİSİ

2.1. Tasarım Kavramı:

Tasarım kelimesine anlam olarak baktığımızda “tasavvur“ kelimesi yerine önerilen bir kelime olduğu ifade edilirken (Nişanyan, 2002), Oxford sözlüğüne göre tasarım kavramının tanımı ise “bir kişi tarafından, gerçekleştirilmek üzere yapılmış plan ya da şema, bir sanat eserinin ilk grafik taslağı, işin yapılması için bağlayıcı bir uygulamalı sanatlar objesi” (Bürdek, 2005) şeklinde yapılmıştır.

“Tasarım, zihinde planlamak, bir olguyu bir bütün olarak tasavvur etmek, bir olguyu şematik olarak düzenlemek, bir olgunun örüntü veya model olarak taslağını çıkarmak, bir şeyi yapmak için bir plan veya şemayı tasavvur etmek veya yürütmek, başlamak veya yürütmeye teşebbüs etmek olarak da tanımlanabilmektedir” (Ünügür, 1989).

Victor Papanek 1971’de “Tüm insanlar tasarımcıdır. Tasarım temel bir insani özellik olduğu için, yaptığımız her şey, hemen her zaman tasarımdır” şeklinde fikrini ifade etmiştir. Bu açıdan bakıldığında, tasarım sürecinin insanın var oluşuyla başladığı söylenebilir. İlk çağlarda korunmak, avlanmak, beslenmek gibi temel ihtiyaçlar doğrultusunda tasarımlar yapan insanoğlunun, bugünkü tasarım anlayışında bulunduğumuz seviyeye ulaşması kaçınılmazdır.

90’lı yıllarda tasarım terminolojisinde yer almaya başlayan Human Centred Design, insan odaklı her düşüncüyü, ihtiyacı, yeniliği, problemi ve çözümü, kapsamaktadır. Bu sebeple tasarım, farklı disiplinleri bir araya getirebilmektedir. “İnsanlar için insanlar tarafından şeklinde özetlenebilecek olan bu yaklaşım; kişisel, bölgesel, kentsel ve küresel sorunların; keşif, araştırma, geliştirme, uyarlama ve uygulama metotları ile çözülmesini sağlar” (Akdemir, 2017). Bu sebeptendir ki tasarım sürecinde tercih edilen insan odaklı yaklaşımlar, gerçek sorunlara ulaşip tasarım yoluyla doğru çözümler üretebilmektedir.

2.1.1. Endüstriyel Tasarım

“Endüstriyel tasarım; endüstriyel yöntemlerle üretilen ürünlerin kullanıcıların fiziksel ve psikolojik gereksinimlerine uyum sağlayacak biçimde tasarlanması süreci olarak tanımlanır” (Erhan 1978, s: 110). Üretim tekniklerinin yetersizliği, sanayi devrimi öncesi tasarımların uzun yıllar büyük değişimler gösterememesine neden olmuştur. Endüstri devrimi sonrasında ise bu süreç hızla ilerlemiş ve gelişen teknoloji ile makinelerin üretime girmesi, tasarımların üretimini dolayısıyla çeşitliliğini kolaylaştırmıştır.

Endüstriyel tasarım kavramı zamanla, ürünlerin sadece işlevselliği ile değil aynı zamanda estetik boyutuyla birlikte ele alınmaya başlanmış bu da tasarıma güç kazanmıştır. Günümüzde tasarlanan ürünlerin çoğu önce işlevselliğiyle öne çıksa da tasarımcının yaratıcılığı ve tüketiciden gelen taleplerle de farklı bir forma bürünen ürünler, aynı işleve sahip olsalar da estetik farklılıklarıyla yeni bir ürün olabilmektedir. Ürünün işlevselliği öncelikle tüketicinin gereksinimleriyle ilgilidir. Tasarım bu gereksinimleri karşılarken fiziksel olduğu kadar duygusal gereksinimleri de içerisinde barındırmalıdır. Bir ürünün sadece fiziksel gereksinimleri karşılaması, zamanla tatminkar olmayacak, yeterli gelmeyecek, İşlevsel olduğu kadar estetik değerleri de karşılaması beklenecektir. “O halde, işlevsellik temelinde, onları birbirine bağlayan bir iç mantık vardır. Bu işlevsellik estetik değeri dışlamaz, bilakis onunla bütünlenir.” (Tunalı, 2009: 81)

2.2. Kültür Kavramı

“Latince daha çok toprak kültürü anlamında kullanılan edere-cultura sözcüğünden geldiği ileri sürülen “(Mejuyev, 1987, s.22), kültür kelimesinin kökeni dilbilimciler tarafından tarıma dayandığı düşünülmektedir. Yerleşik hayata geçişiyle birlikte insanoğlu yaşadığı coğrafyada kültürünü yeşertmeye başlamıştır.

“Türk Dil Kurumu, kültürü “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak açıklamaktadır” (TDK, 2022).

Kültür insanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu bir kavramdır. Burdan yola çıkarak kültür, yaşanılan coğrafyada doğar, olunlaşır ve sürdürülür diyebiliriz.

“Özlem (2000) insanın dünyaya geldiği ve yetiştiği ulusal kültür ortamının etkisinde olduğu kadar evrensel kültür ortamının da etkisinde kaldığıdır. İnsanoğlunun kendi kültüründen miras kalanlara yenilerini ekleyerek kültürünü zenginleştirirken, kültür kavramını geçmişin mirası olarak sınırlamanın kültür tutuculuğu ya da kültür gericiliğini de beraberinde getireceğini savunmaktadır.”

Tylor’a göre ise kültür; “medeniyet ve uygarlık kavramları ile eş tutulmuş, toplumun bir üyesi olarak insanın kazandığı bilgi, inanç, sanat, ahlak, hukuk, gelenek ve diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak ifade edilmiştir”(Tylor, 1877).

İnsan içinde yaşadığı kültüre ait değerlerin, inançların, gelenek ve göreneklerin türevlerini üretirken kendisini sanat, müzik, dans, din gibi evrensel ve yerel değer niteliği taşıyan her türlü somut ve soyut kavramla ifade etmeye çalışır. Kültür nesiller arasında aktarılan değerlerdir. Bu aktarımlar toplumlara kimliklerini kazandırırken yaşamın sürdürülebilirliği ile birlikte günümüze ulaşan değerlerden oluşan kültürel mirastır.

2.2.1 Kültürel Sürdürülebilirlik

Kültürel değerlerin en çok etkileşimde bulunduğu alanlarda sanat ve tasarım olgusu yer almaktadır. Kültürel birikimler tasarımlarda kullanılarak hayatın içine dahil edildiğinde geçmişten geleceğe kültürün sürdürülebilirliğini kontrol eden aktif bir mekanizma oluşur.

Toplumsal eserler, estetik düşüncenin kültürel öğelerle harmanlanmasıyla oluşmaya başlamıştır. Bu da kültürün sürdürülebilirliği adına etkili olmuştur. Toplum, özünde var olan sahiplenme duygusunu, kendinden olanı koruma içgüdüleriyle birleştirince kültürel mirasın geçmişten günümüze taşıyıcısı olmuştur.

Kültürel sürdürülebilirlik kapsamında kullanılan en yaygın öğeler süsleme unsurlarıdır. Semboller, motifler, renkler ve kompozisyonlar süsleme unsuru olarak kullanıldığı tasarımlara anlam yüklemektedir. “Anlam yüklü motifler, kişinin evren ve tabiatı, dolayısı ile kendisini nasıl algıladığı ile ilişkili olan sözsüz iletişim dildir ve yeni

tasarımlarda bu duyguların da aktarımı sağlanmış olur” (Nas, 2012, s.1630). Geleneksel motifin çağdaş tasarımlarda kullanım sürecinde hassas olunması oldukça önemlidir. Tasarımlarda geleneksel motifler kullanılırken kültürel değerlerin toplum yaşamındaki yeri unutulmamalıdır.

“Motiflerin özel kimliklerinden sıyrılıp sıradan ve niteliksiz bir kopya haline gelen imgelerde yer alması “kültürel yozlaşma” ya uğramalarına fırsat tanır. Bu nedenle; binlerce yıllık bir geçmişi olan ve üretildiği her toplumda çok çeşitli renk, şekil ve isim farklılıklarına sahip olan motiflerin tasarımlarda bir gösterge olarak özelliklerini ortaya koyabilmek önemlidir” (Karataş, 2017, s. 172).

2.3. Tasarım Kültür İlişkisi

Türk Patent Enstitüsü ise tasarımı şu şekilde tanımlar: “Tasarım, bir ürünün tümü, bir parçası veya üzerindeki süslemenin çizgi, şekil, biçim, renk, doku malzeme gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsur ve özelliklerinin oluşturduğu bütün olarak ifade edilebilir” (TPE, 2021).

Tasarımlara etki eden öğelerden biri de ürün ile üretici arasındaki etkileşimdir. Yaratıcı tasarımların çoğu bu etkiyle ortaya çıkmıştır. Bir ürünün dünya markası haline gelmesi için yeterli teknolojik alt yapı, maliyet, güven-itibar gibi pek çok faktörün yanı sıra kullanılabilirlik, kültürlerin uyumu, kişisel algı, tutum ve duygusal benimsemenin önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tasarımda kültürel öğeler sıklıkla kullanılmaktadır.. Hedef kitlenin ait olduğu kültürle uyumlu ürün çıkartmak tüketici açısından bilinirlik sağlamakla birlikte avantajlı bir durum yaratmaktadır.

2.3.1 Tasarımda kültürün kullanılma yöntemleri

Kültürel sürdürülebilirlik açısından yaygın olarak süsleme unsurları kullanılmaktadır. Balcıoğlu (1999) kültürün ürün tasarımında kullanılış şekillerini altı yöntemde sınıflamıştır:

- Neolojik yaklaşım
- Morfolojik uygulama
- Topografik uygulama
- Biçimsel yorumlama
- Alegorik yorumlama
- Kavramsal esinlenme

2.3.1.1. Neolojik yaklaşım

Balcıoğlu (1999) Neolojik yaklaşımı; yabancı bir tasarıma, ürünün sunulacağı kültüre ait bir isim verilerek nesneye farklı bir aidiyet kazandırma şeklinde ifade etmiştir. Markalaşma sürecindeki önemli aşamalardan biri de ürüne isim koymaktır. Tüketici tasarımda, ait olduğu kültürden esintiler görmek ister bu sebeple, tasarıma verilecek isim bu aşamada etkili olur. İsim ilk defa kullanılan, yaratıcı ve aynı zamanda akılda kalıcı olmalıdır.

Fiat markasının Türkiye pazarı için ürettiği bir arabaya, tasarım ve tüketici arasında kültürel bir bağ kurmaya yönelik ‘‘ Egea’’ isminin verilmesini neolojik yaklaşıma örnek olarak gösterebiliriz. Tasarım sürecindeki bu yaklaşımlar, pazarlama sürecinde de ürünün farklı kültürlere hızlı ulaşmasını sağlayacağından kültürün etkilerinden faydalanılarak tasarlanan ürünler etnik pazarlama stratejilerini de desteklemek ve ürünün hedef kitleye ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

2.3.1.2. Morfolojik uygulama

Tasarımda kullanılan kültürel öğeler, ortak değerleri temsil eden semboller ürün ve tüketici arasında bir bağ kurar. ‘‘Morfolojik uygulama, tasarım ürününe süsleme amacıyla kültürel, tarihi bir şeklin kullanılması olarak açıklanabilir. Kültür, morfolojik uygulamada ürünü süsleme amacına hizmet etmektedir’’ (Balcıoğlu, 1999, s. 6).

Türk kültüründe, kötü gözlere karşı iyi geldiğine inanılan ‘‘nazar ‘’ sembolü, yüzyıllardır farklı şekillerde kullanılmıştır. Türkler nazarı İsa-bet-i Ayn, olarak adlandırmış ve korunmak için zaman zaman mavi nazar boncuğu kullanmışlardır. Nazar boncuklu sofraya eşyaları tasarımlarında morfolojik uygulama yoluyla hedef kitleye ulaşılmak istenmiştir (Resim 1, Resim 2).

(Resim 1, Resim 2) : Nazar Boncuğu Desenli Tabaklar

<https://www.pasabahce.com>

2.3.1.3. Topografik Uygulama

“Topografik uygulama, tarihi, etnografik ya da mimari bir kaynaktan bir desenin ya da iki boyutlu bir şeklin alınmasının ötesinde bu şekle üçüncü bir boyut ve beraberinde bir kullanım sağlanması yöntemidir” (Gürpınar, 2008, s.32).

Resim 3. Fatma Ana Eli Şekerlik

<https://www.pasabahce.com>

Sahibine şans, güç ve mutluluk getirdiğine inanılan bir sembol olan Fatma Ana Eli hem boyut hem de farklı bir fonksiyon kazandırılarak kutu şeklinde tasarlanmıştır (Resim 3).

2.3.1.4. Biçimsel Yorumlama

Var olan bir ürünün yeniden tasarlanması, biçimsel yorumlama olarak adlandırılır. Balcıoğlu'na (1999) göre biçimsel yorumlamayla yeniden tasarlanmış

ürünler, bir seviyeye kadar ürünün çekirdek faydası ve işlevinde değişikliğe gidilmeden ana formu yansıtmaya devam ediyor.

Anadolu kültürünün bir parçası olan kaftan biçimsel olarak yorumlanarak moda sektöründe yer edinmiştir. TDK'nın tanımına göre; Padişahların gönül almak, ödüllendirmek için hediye verdikleri, değerli kumaşlar veya kürkten yapılmış, uzun, süslü üst giysisi anlamına gelen kaftan, günümüzde yeniden yorumlanarak farklı kullanım alanlarında giyim sektöründe yeni bir ürün olarak yer bulmuştur.

Resim 4. Kaftan

www.monsoon.co.uk

Resim 5. Kaftan

www.yasemin.com

2.3.1.5. Alegorik yorumlama

Ürün alegorik yorumlamada, anlam ve işlevi değiştirilerek farklı bir ürün haline getirilir. “Yapılacak değişiklikler, üzerine yüklenen anlamın fonksiyonu ikinci plana itmesi ile ürüne yeni, bazı durumlarda mecazi, alegorik ve/veya ironik bir derinlik getirebilir” (Balcıoğlu, 1999). Türk yemek kültürünün ikonik öğelerinden biri olan simit minder tasarımı, kültürel öğe olan yiyecek fonksiyonunun değiştirilmesiyle ilk anlam ve işlevini kaybetmiş yepyeni bir işlev ve anlamla minder haline gelmiştir.

Resim 6. Simit Desenli Yastık

<https://www.hepsiburada.com/3-boyutlu-dijital-baskili-simit-desenli-yastik-kirlent-minder>

Artık bu ürün görüldüğünde akla gelen şey temel işlev olan yemek değil yeni işlevi olan yumuşak minderdir.

2.3.1.6. Kavramsal esinlenme

Kavramsal esinlenmede tasarım, inançlardan, sosyal ve kültürel değerlerden esinlenerek oluşturulmaktadır. “Temelini kültürden alan belli bir biçim ya da ürünü esas almak yerine kültürel normların, inançların, sosyal davranış biçimlerinin ve hareketlerin altyapısını oluşturduğu bir ürün tasarım yöntemidir” (Gürpınar, 2008, s.33).

2.4. Geleneksel Türk Tasarım Kültürü

Türk tasarım kültürü, zengin geçmişi, köklü tarihi ve kültürel mirasıyla büyüleyici bir özelliğe sahiptir. Anadolu coğrafyası, binlerce yıllık geçmişe dayanan kültürün etkisiyle farklı disiplinlerde geleneksel dokunuşlarla tasarım açısından iz bırakan bir yapıya sahiptir. Türk toplumunun değer yargıları, gelenek ve göreneklerle zenginleşen yaşam tarzı, tasarımlarda kendi estetik anlayışını ve işlevselliği bir araya getirirken, aynı zamanda Türk milletinin kimliğinin önemli bir parçasını oluşturur.

Türk sanatı göçebe yaşam tarzı ve çok kültürlü oluşundan kaynaklı zengin motif geleneksel ürün yelpazesine sahiptir bu da tasarımcılar için sınırsız bir kaynak yaratmaktadır. Kültürel değerleri çağdaş tasarımlarda yeniden yorumlamak bir çok disiplinde giderek popüler hale gelmektedir. Kültür tasarım ilişkisi içinde geleneği yeni tasarımlara aktarmak, tasarım sürecini kolaylaştıran bir unsur olduğu gibi kültürün sürdürülebilirliği açısından da önemlidir.

Sonuç olarak, Türk kültüründeki zenginliğin özgün tasarımlara yeniden aktarılması bir tanıtım unsuru olurken aynı zamanda küresel ekonomideki payının büyümesinde de etkili olacaktır. Nesilden nesile devam eden aktarımlarla, zengin kültürel çeşitlilik uzun yıllar yeni tasarımlara ve tasarımcılara esin kaynağı olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GELENEKSEL ANADOLU MOTİFLERİ

3.1. Sembol

TDK'ya göre sembol, duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne, işaret, timsal, simge olarak tanımlanırken, “Semboller, kendileri dışında bir şeye işaret eden şekiller olarak da adlandırılabilir” (Uluç, 2009).

“Semboller dilbilimsel, teknik, mantıksal, mistik bir biçimde bilinen bir gerçeklikten hareketle bir diğer gerçekliği açıklar, sunar, gösterir, işaret eder ve belirtir” (Dukor, 2010). Semboller ilk çağlardan beri varlığını korumaktadır. İlk insanlar için bir iletişim aracı olan semboller, çizgiler, resimler, amblemler, pigtogramlardan oluşabilmektedir. Semboller birer gösterge olarak kabul edilir.

“Göstergeler, kendilerinden başka bir şeye gönderme yapan eylemler ya da yapılarıdır” (Özgür, 2003: 5).

3.2. Motif Nedir

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre “Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına bir birlik olan öğelerden her biri olan” motifler , kültürlere ait bir değerler sistemidir. Motiflerin var olduğu kültürü tanımlamak, geleneği yansıtmak ve geçmişi korumak gibi bir işlevi vardır. Motifler tasarımlara esin kaynağı olurken, sanatı gündelik yaşamın içine dahil eder. Yaşanılan coğrafya gerek fiziksel özellikleri gerek kültürel unsurlarıyla motif biçimlerinin oluşmasında etkili olmaktadır. “Değişik coğrafyalarda yaşam sürmüş bir toplum çok kültürlülüğü motiflerine da yansıtır. Her motif bambaşka bir anlam yüklüdür ve yaşanmışlık izleri taşır” Aysin Cebeci, Yerel Motif Yorumları, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara, 2018).

“Türk süsleme sanatlarının ana unsurlarından biri olan motiflerin zenginliği ve çeşitliliği, bu sanatların tarih boyunca ileri bir düzeye ulaşmasını sağlamıştır” (Şengül, 1990: 3). Motif; toplumun gelenek görenek, zevk, anlayış ve inançlarını sembollerle ifade biçimidir. Motiflerin bir araya gelmesi desenleri oluşturur. Tüm bunlar da süsleme olarak adlandırılır. Süslemeler bölgelere ve ya kişiye göre farklılıklar gösterir. Motifler genellikle kişilerin bir anlam yükleyerek isimlendirmesiyle tanımlanmıştır,

“Genellikle farklı isimlerde bilinen bu desenler, bulunduğu çevresindeki eşyalardan, bitkilerden, yaşadığı topluluğun gelenek ve göreneklerinden veya halk arasında anlatılan hikayelerden esinlenerek şekillendirilmiştir. Desenlere verilen isimler gerçekte örnek alınarak meydana getirildiği eşyanın veya bitkinin bazen de bir olayın adıdır” (Ürer, 1999).

Motifler bölgelere göre isim olarak veya görsel farklılıklar gösterebilir. Sessiz bir ifade biçimi olan motifler genellikle kişilerin yüklediği anlamlarla adlandırılırlar.

3.3. Konu ve Anlamlarına Göre Motifler

Göçebe bir toplum olan Türkler, bulundukları coğrafyanın sanatının etkilerini, kendi kültürleriyle harmanlayarak başka sanatların da doğmasına sebep olmuşlardır. İslamiyetle birlikte resim ve heykelin yasaklanmasıyla Türk sanatkarları süsleme üzerinde yoğunlaşmışlardır.

“Türkler, İslam dinini kabul ettikten sonra, bu dinin etkisiyle bitki motiflerini ağırlıklı olarak süslemede kullanmışlardır. Burada bir nokta üzerinde durmakta fayda vardır. İslam dini her zaman sanatçıyı, dolayısıyla sanatı- hadislerin ve kuranın etkisiyle yönlendirmiştir. Bilindiği üzere tasvir yasağı, daha açık bir ifade ile canlıların tasvirini yapmaktan çekinme İslam sanatçısını bitki motifine yönlendirmiştir” (Leloğlu-Ünal, 1999).

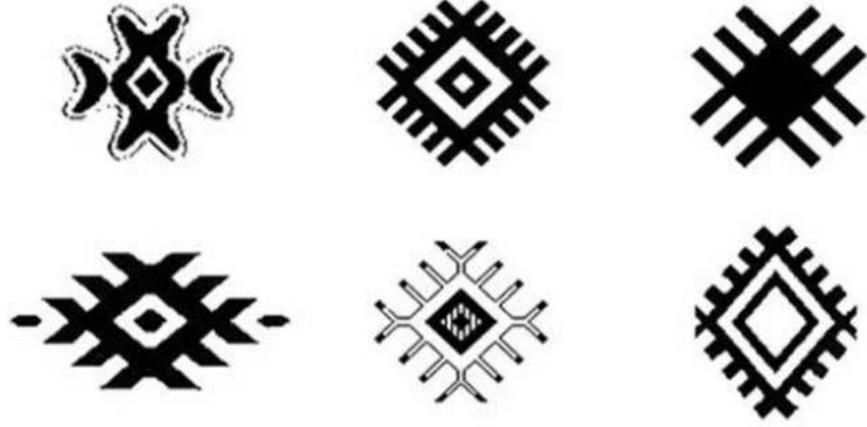
Motiflerin var olduğu kültürü tanımlamak, geleneği yansıtmak ve geçmişini korumak gibi bir işlevi vardır. Geleneksel Anadolu Motifleri, anlamlarına göre üç ana başlık altında tanımlanmıştır. Motiflerin gruplandırmasıyla ilgili bölgelere, kullanıldıkları yörelere, anlamlarına, şekillerine göre (geometrik, bitkisel..vb) farklı kaynaklarda farklı sınıflandırmalar yer almaktadır.. Mine Erbek'in Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri adlı kitabında gruplandırma taşıdıkları anlamlara göre üç gruba ayrılarak yapılmıştır.

3.3.1. Doğum ve Çoğalma ile İlgili Olan Motifler:

Eli belinde, Koç boynuzu, bereket, insan, saçbağı, küpe,bukağı, sandıklı, aşk ve birleşim, yıldız motifleridir.

Bereket Motifi

Çoğunlukla bitki, meyve, hayvan ve cansız figürlerin stilize edildiği bereket motifleri, evrenin hareketini, yaşam ve ölüm döngüsünü, bereketi, bolluğu ve sonsuz mutluluğu simgeler.

Şekil 1. Bereket motifi örneği

<https://www.dekopasaj.com/blog/kilim-desenleri-ve-anlamlari>

Eli Belinde

Anadolu kilimlerinin en bilinir olan motifi olan eli belinde motifi, analık, bereket, neşe, mutluluk, uğur, aşk ve üremeyi temsil eder. Stilize edilmiş bir kadın motifi olarak bilinen bu motif Anadolu'da, gelin kız, çocuklu kız, aman kız, kara döşeme, seleser, kahrküllü kız, çengel, sarmal gibi isimlerle de anılmaktadır. Dişiliğin ve doğurganlığın sembolü olan bu motif, zaman içerisinde farklı varyasyonlara dönüşmüştür.

Şekil 2. Elibelinde Motif Örneği

<https://www.dekopasaj.com/blog/kilim-desenleri-ve-anlamlari>

Koçboynuzu

Kilim desenlerinde sık karşılaşılan bir diğer motif ise koçboynuzudur. Koç boynuzu, erkekliği, gücü, bereketi, kuvveti ve kahramanlığı simgeler.

Şekil 3. Koç Boynuzu Motiflerinden Örnekler.

<http://www.ucanhali.com.tr/tr/bilgi/ucan-hali-motiflerin-dili>

Saç Bağı

Kilim dokuyan genç kızların dileklerini kilim üzerine bu motifle aktardığına inanılır. Büyüklere isteklerini iletmelerini sağlamanın bir yolu olarak kabul edilmektedir. Şayet kilimi dokuyan kadın, kendi saçından ekleyerek dokuma yaparsa bu ölümsüzlük isteğinin göstergesidir.

Şekil 4. Saç bağı motifi örneği

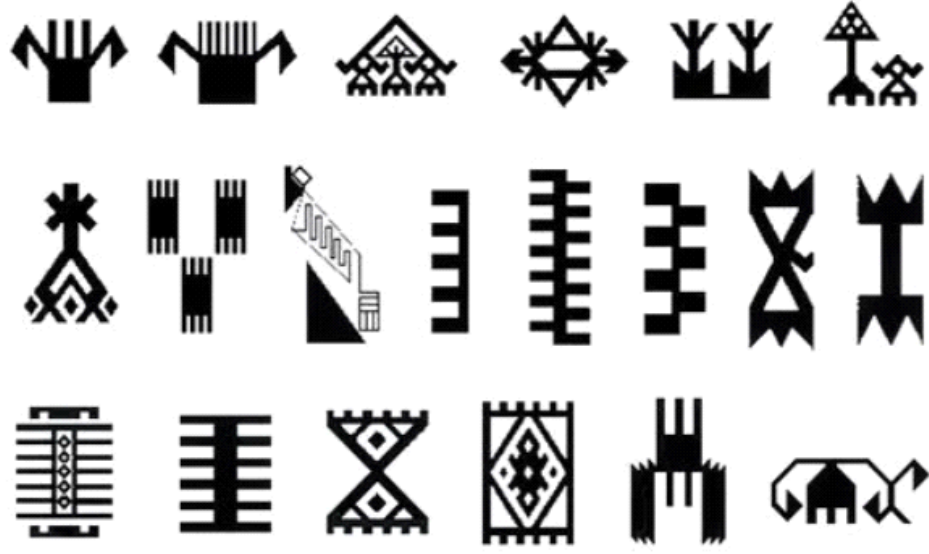
<http://www.ucanhali.com.tr/tr/bilgi/ucan-hali-motiflerin-dili>

3.3.2. Hayatı Simgeleyen Motifler

Yörelere göre farklılıklar içerse de hayatı simgeleyen motiflerin arasında; su yolu motifi, pıtrak motifi , el motifi, parmak motifi, tarak motifi , muska ve nazarlık motifi, göz motifi, haç motifi , çengel motifi, yılan ve ejder motifi, akrep motifi , kurt ağzı, kurt izi motifi yer almaktadır.

Parmak, El ve Tarak Motifi

Parmak ya da tarak motifi de denilen bu motifin, kötülüklerden koruduğu ve kötü gözlerden uzaklaştırdığına inanılır. Aynı zamanda verimliliği ve üretkenliğin de simgesi olarak kabul edilmektedir.

Şekil 5. El, Parmak, Tarak Motifi

<https://www.dekopasaj.com/blog/kilim-desenleri-ve-anlamlari>

Göz, Nazar ve Muska

Özellikle kilim desenlerinde sıklıkla rastlanan göz motifi, farklı geometrik şekillerle sembolize edilmiştir. Gözden gelen kötü enerjiyi yine gözün kendisinin yok edeceğine inanılarak, sahibini kötülüklerden uzak tutulabilmek amacıyla farklı şekillerde kullanılmıştır.

“Nazar, belirli insanlarda bulunduğu inanılan, kem (kötü) bakışlardan, fırlayan, çarpıcı, zarar verici ve öldürücü bir güçtür. Nazarlık ise nazarı uzaklaştıran, etkisiz kılan, kötü gözden koruyan çeşitli nesnelerdir. Mavi boncuk üzerlik otu, sarımsak, deniz kabukları, eski para, kurşun, cıva, küçük kaplumbağa kabuğu, altın gümüş ve maşallahlar nazarlık olarak kullanılır (MEB, 2011).”

Şekil 6. Göz Motifi (Muska)

<https://www.dekopasaj.com/blog/kilim-desenleri-ve-anlamlari>

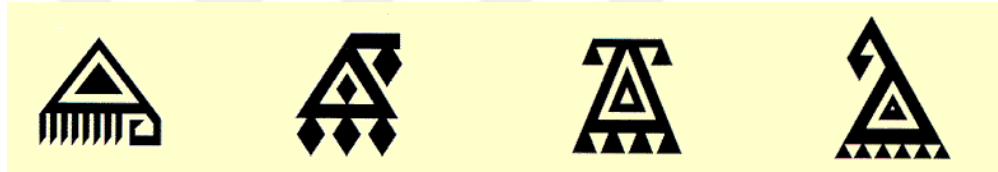

Şekil 7. Muska Ve Nazarlık Motifi

www.kilim.com

Akrep

Akrep motifi korkunun sembolü olarak bilinir. Figür olarak korkulan bir hayvanı temsil etmesine rağmen, göz ve nazar motifinde olduğu gibi, tüm kötülüklerden koruyacağına inanılır.

Şekil 8. Akrep Motifi

www.kilim.com

3.3.3. Ölüm ile ilgili olan Motifler

Hayat ağacı, im motifi, Kuş motifidir.

Kuş Deseni

Kuş motifi yörelere göre çok çeşitli anlamlar ifade eden bir motiftir. Kimi zaman sevgiyi, sevinci ifade ettiği gibi kimi zaman da bir beklentiye ve hayali ifade ettiği görülmektedir. Kuş motifinin ölümü simgelemesinin bir nedeni de ölen kişilerin ruhunu simgelediğine inanılmasıdır.

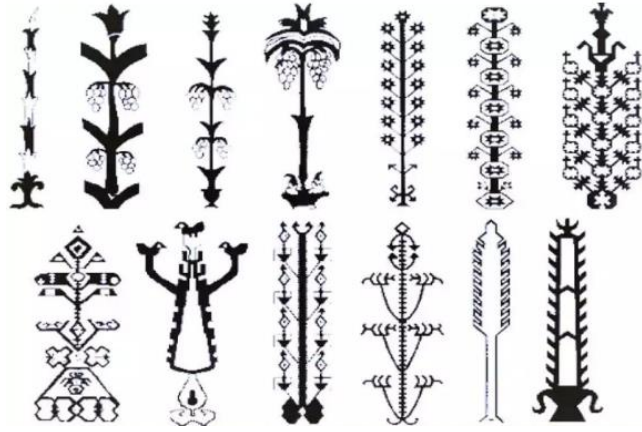
Şekil 9. Kuş Motifi

www.mnghalicilik.com/motifler

Hayat Ağacı

Dünyada bir çok farklı kültürde de olduğu gibi hayat ağacı motifinin kökleri, gövdesi ve dalarlıyla evrenin üç bölümünü birbirine bağladığına inanılır. Hayat ağacının ölümle ilgili bir sembol olduğu bilinse de aslında yeni başlangıcın sembolüdür. Yaradılışı, doğumu aynı zamanda sonsuzluğu da simgelemektedir. Türk kültüründe sıkça kullanılan hayat ağacı motifi stilize edilirken farklı ağaçlardan esinlenilmiştir. İncir ağaçları, palmiye ağaçları, servi ağaçları en yaygın olanlarıdır.

Hayat ağacı motifi farklı disiplinlerde tasarım unsuru olarak kullanılmıştır. Taş işçiliği, ahşap işçiliği, seramik ve çinicilik, dokumacılık, cam üfleme, minyatür, edebiyat ve müzikte de birçok farklı şekilde stilize edilmiştir.

Şekil 10. Hayat ağacı motifi örneği

<https://www.kulturden-izler-turk-motif-dili>

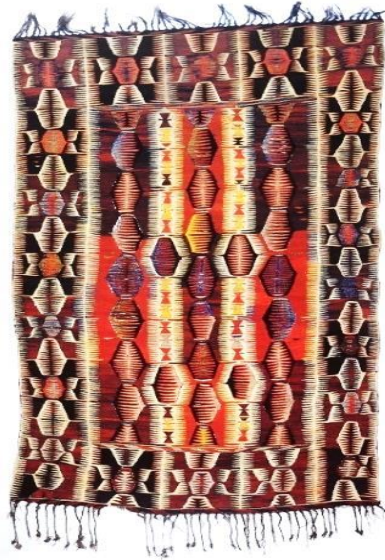
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU MOTİFLERİNİN KULLANILDIĞI TEMEL SANAT ALANLARI

4.1. Anadolu Motiflerinin Halı ve Kilimde Kullanımı

Kilim; Anadolu’da yer yaygısı olarak bilinen tüm havsız dokumalar için kullanılan bir ifade şeklidir. Türklerin göçebe yaşam kültürünün kalıcı eserleri olarak anılan kilimler Anadolu’da çoğunlukla kadınların dokuduğu, düşüncelerin, deneyimlerin, duyguların sessiz bir ifade şekli olmuştur.

Anadolu kilimleri motif çeşitliliği , renk ve kompozisyon zenginliği ile dünyada önemli bir yere sahiptir. Kilimlerin, motifler aracılığıyla Anadolu kültürünü sonraki nesillere aktarmada önemli bir yeri vardır. Kökleri Selçuklu Dönemi’ne inen halı ve kilim sanatında, renk olarak kırmızı, mavi ve sarı renkler ağırlıklı olarak görülürken, kompozisyonlarda bitkisel ve geometrik motifler tercih edilmiştir. (Şemin, M. E. Anadolu’nun Motifleri: Türk Halı ve Kilim Sanatına Bir Bakış1. *Kasım 2020 Sayı: 13*, 38.)

Resim 7. Silifke Yöresi Kilimi, 19. Yüzyıl (Kreissl, 1995)

Resim 8. El dokuması etnik desenli halı (2023)

<https://www.artloop.com.tr/artloop-etnik-desenli>

4.2. Anadolu Motiflerinin Camda Kullanımı

Kültürel simgelerin tasarıma yansıtımları ürüne estetik bir değer katmasının yanısıra tarihi bir boyut da katmaktadır. “Form/biçim, motif/sembol gibi kültürel unsurların yaratıcı biçimde kullanıldığı tasarım ürünlerindeki özgün değer zengin Anadolu kültür mirasının yansıtılmasında da önemli bir tanıtım hareketidir “(Nas E. 2019).

Resim 9. Kayıp Hazine K leksiyonu Paşabahçe, 2021.

<https://www.pasabahcemagazalari>

Resim 10.. Paşabahçe/ Hitit Serisi 2021

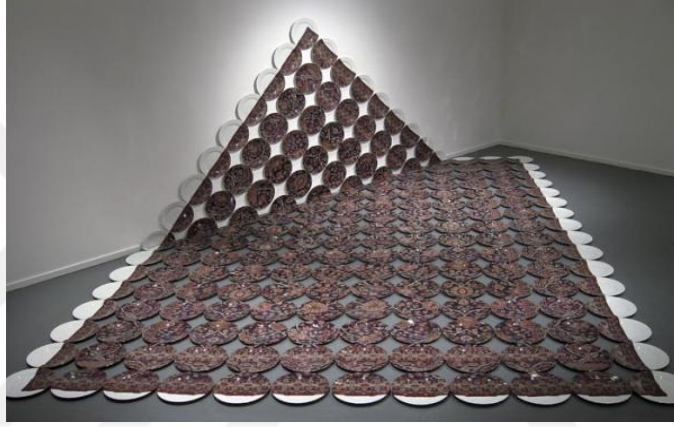
<https://www.pasabahcemagazalari>

4.3. Anadolu Motiflerinin Seramikte Kullanımı

En basit şekilde pişmiş toprak olarak tanımlanabilen seramik, İnsanoğlunun yerleşik hayata geçmesiyle kullanılmaya başlamıştır. Başlangıçta yemek ve saklama kapları yapmak için kullanılan seramik, zaman içinde mimari, mühendislik, savunma, sanat gibi alanlarda kullanılmış ve geliştirilerek kullanılmaya devam etmektedir.

“Anadolu, seramik üretimi açısından Dünya’nın en eski yerleşim yerlerinden biridir. M.Ö 6000 yıllarına kadar dayanan çanak çömlek kültürü günümüze kadar gelişen teknoloji ile değişime uğramış ve farklılıklar göstermiştir” (Sevim, 2014).

Farklı disiplinleri bir araya getiren çok yönlü bir sanat olgusuna sahip olan seramik sanatında geleneksel öğeleri kullanarak sürekli yeni yorumlamalar yapılsa da Türk kültürünün zenginliğinden kaynaklanan motif çeşitliliği tasarımları beslemeye devam edecektir.

Resim 11. Marek Cecula, The Porcelain Carpet (Barr, 2020)

Resim 12. Ayla Canay, Bağlıyım-Bağlısın-Bağlı, (Canay ve Sevim, 2013).

Resim 13. Teppei Yamashita, Anatolian 2012

Resim 14. Levha yöntemi ile hazırlanmış seramik halı motifi ile mişima dekor tekniği uygulaması, 2012 (Taylan, 2013: 203).

Resim 15. Fatma Nur Taylan, Lotto halı deseni örneği, 2012 (Taylan, 2013: 204).

Resim 16. Ayşe Yıldırım, Hayat Ağacı Motifli Kase 2022,
Kırmızı çamur üzerine kazıma, 25cm.

Resim 17. Ayşe Yıldırım, Armut Vazo, 2022
Kırmızı çamur üzerine dekal uygulaması, 20cmx24cm

4.4. Anadolu Motiflerinin Mimaride Kullanımı

İnsanoğlunun korunma ve barınma ihtiyacıyla doğan, zaman içinde estetik değerlerin de eklenmesiyle sanatsal unsurlara dönüşen mimari, binlerce yıldır devam eden bir mekan oluşturma serüvenidir. Malzeme çeşitliliği ve zanaatkarlık açısından nitelikli olan Anadolu Coğrafyası mimari gelişimin ve yerleşimin en önemli merkezlerindendir. Mimaride taş yapıların yanı sıra cephe süslemesinde motiflerin önemli ölçüde kullanıldığını görüyoruz.

Resim 18. Selçuklu Mimarisinde Taş İşçiliği.

<http://anadoluselcuklumimarisi.com>

Resim 19. Muradiye Camii Mihrabı

www.istanbulum.sanat.com

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de motiflerin farklı malzemelerden yüzey kaplaması olarak kullanıldığı görülmektedir (Resim 20, 21, 22).

Resim 20. Yıldız Motifli Dış Cephe Kaplama Örneği

www.karsove.com

Resim 21. Yıldız Motifli Dış Cephe Kaplama Örneği

www.karsove.com

Resim 22. Otoyol Duvar Kaplaması

<https://www.hekimyapi.com/dekoratif-kaplama>

4.5. Anadolu Motiflerinin Giysi Tasarımı ve Kumaş Desenlendirmede Kullanımı

Bir çok farklı disiplinde olduğu gibi moda da içinde bulunduğu kültürün yansımalarını, gerek giyim gerek aksesuar gerekse ev tekstilinde gösteriyor. Türkiye günümüzde tekstil üreten bir ülke olarak bilinse de eğitim başta olmak üzere bu sektörde pek çok alanda gelişme göstermiş özellikle giyim sektöründe dünya çapında markalaşan tasarımcılarıyla moda sektöründe üst sıralarda yerini almıştır.

Son yıllarda, Dilara Fındıkoğlu, Nedret Taciroğlu, Cemil İpekçi, Atıl Kutoğlu, Erdem Moralıoğlu, Hüseyin Çağlayan, Başak Cankeş, Cengiz Abazoğlu, Özgür Masur gibi tasarımlarıyla dünya modasına yön veren Türk tasarımcılar, yaratıcılıkları, özgün tarzları ve kaliteli işçilikleriyle moda dünyasında dikkat çeken bir konuma gelmişlerdir. Ünlü Türk modacılar, tasarımlarında geleneksel Türk motiflerini modern ve çağdaş tasarımlarla birleştirerek kendilerine özgü bir kimlik yaratmışlardır. Moda sektöründeki Türk tasarımcılar, geleneksel Türk kültüründen ilham alarak yarattıkları tasarımlarla hem kültürün sürdürülebilirliğine katkı sağlamakta hem de uluslararası alanda rekabet edebilecek nitelikli ürünler sunarak dünya modasının renk ve çeşit zenginliğine katkıda bulunmaya devam etmektedirler.

Resim 23. Ballerina's Hidden Dream, Başak Cankeş, 2020.

<https://www.bashaques.com/ballerinas-hidden-dream/>

Resim 24, Cemil İpekçi (Bir Doğu Masalı Koleksiyonu 2010)

www.ntv.com.tr

Resim 25. Atölye 11 “Anadolu Motifli İpek Yastıklar” koleksiyonu

<https://atolye11trshop.com/tr/products>

Resim 26. Nedret Taciroğlu Newyork 2012

www.aa.com.tr

BEŞİNCİ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

5.1. Materyal Seçimi

Tasarım önerisi olarak hazırlanan duvar aydınlatmasının seramik malzemeden yapılması planlanmıştır.

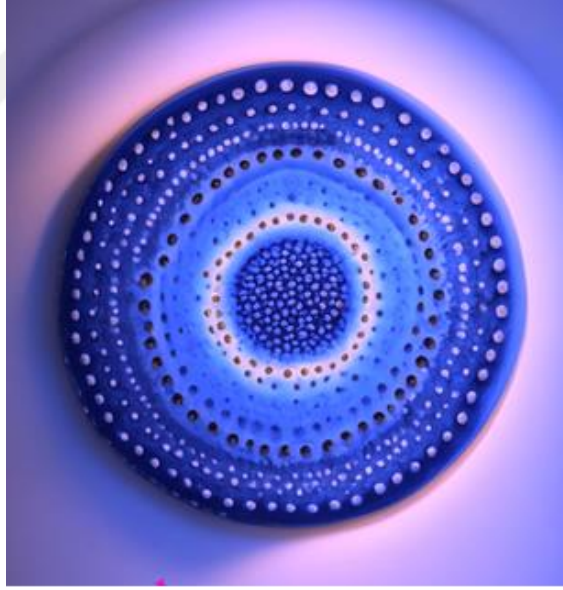
Seramik, geçmişten günümüze kadar çeşitli şekillerde tanımlanan bir kavram olmuştur. Endüstriyel anlamda toprağın pişmiş hali olarak bilinen seramik, aynı zamanda birçok metalin birbirleri ile olan tepkimesi sonucu oluşan inorganik bir malzemedir. Bu noktadan hareketle seramiği en basit şekliyle "pişmiş toprak" olarak tanımlamak mümkündür. Seramiğin, insan yaşamının birçok yerinde kullanıldığı söylenebilir. Bunlardan belki de en çok göz önünde olan ve hemen hemen her gün karşılaşılan seramik ürünü ise sofraya eşyalarıdır. İnsanoğlu yerleşik hayata geçişiyle seramiği kullanmaya başlamıştır. Başlangıçta beslenme ihtiyacı doğrultusunda çanak çömlek yaparak pişirme ve yemek saklama amacıyla kaplar yaparak seramiği günlük yaşamında kullanmıştır. Seramik, İnsanlığın yerleşik hayata geçişinden bu yana sağlık, mimari, mühendislik, sofraya eşyası, savunma sanayii ve sanat alanlarında kullanılmış ve kullanılmaya devam etmektedir

5.2. Yöntem

Başlangıçta gereksinimler çerçevesinde şekillenen tasarımlar ilerleyen süreçte fiziksel olduğu kadar biçim, renk, fonksiyon gibi özelliklerin seçeneleştirilmesiyle ruhsal ihtiyaçlara da cevap vermeye başlamıştır. Önceliği işlevsellik olan endüstriyel ürün kavramı zaman içinde, hedef kitlesini genişletmek için tasarımın duygusal boyutunu da kapsamına almıştır. İşlevselliğin yanında hedef kitlenin ürünü tercih sebeplerinden biri de yaşadığı kültürden esintiler taşımasıdır. Tezimizin tasarım sürecinde kültürel yaklaşımlardan Anadolu motiflerinden elibeline ve koç boynuzu motifleri seçilerek , yeni ürüne morfolojik uygulama şeklinde yansıtılmıştır. Morfolojik uygulama, kültürel, tarihi, geleneksel ve hatta popüler bir nesnenin şeklinin, tasarım nesnesinin üzerine bezeme amaçlı yerleştirilmesidir. Bu süreçte temel alınan form, boyut, renk, doku bağlamında değişime uğrayabilir. Bunun yanında, anlamında ve kullanım şeklinde değişimler olabilir. Burada kullanılan biçim, ortak değerlerden

hareket ederek tasarlanan ürün ile kullanıcı ya da onun kimliği arasında aslında eksik olan bağı kurmaya ya da var olanı güçlendirmeye hizmet etmektedir.

Kültürümüzde yüzyıllardır var olan, Anadolu motiflerinden; analık, doğurganlık, bolluk ve bereketi temsil eden elibelinde motifi ile erkeklik, güç ve kahramanlık sembolü olan koç boynuzu motifi günümüzde de bilinen ve bir çok üründe desen olarak kullanılan motiflerdir. Bu iki motifin yer aldığı, gerek görsel, gerek duygusal olarak hedef kitleye hitap edebilecek bir tasarım hazırlarken, mavi tonları da tasarıma ekleyerek nazar boncuğu etkisi yaratılmaya çalışılmıştır. Bir tasarımcı olarak; tasarımda ‘sadelik’, ‘ergonomi’, ‘estetik’, ‘duygu’ ve ‘çevre’ kavramlarından faydalanıp, tasarladığım, mavi tonlardaki seramik duvar panosuna fonksiyon da eklenerek bir duvar aydınlatması tasarım önerisi olarak sunulmuştur. OPENAI uygulamasının DALL-E çizim moduyla renklendirilen tasarımın ürün geliştirme süreci şu şekildedir.

Resim 27. Tasarım Önerisi 1 (OPENAI/ DALL-E)

5.3. Tasarlama Süreci ve Problem-Çözüm Odaklı Yaklaşım

Tasarlama sürecinde ilk adım bir tasarlama stratejisi kabul edilerek yapılmalıdır. Bu strateji doğrultusunda kullanılacak metotlar, teknikler ve malzemeler belirlenir. “Tasarlama sırasında elde edilen çözümler sorun belirlerken saptanan amaçlara göre değerlendirilir (Bayazıt, 1997). Teknolojinin gelişmesi, kültürel farklılıklar,

hammaddeye ulaşılabilirlik tasarımıdaki çeşitliğe etki ederken aynı zamanda tasarım üsluplarının da belirleyicisi olmuştur.

Tasarım, çeşitli aşamalardan oluşan kapsamlı bir süreçtir. Tasarlama eylemi sırasında kullanılan teknik ve araçlardan kurulu eylem düzenine “tasarlama süreci” denir. Farklı bir anlatımla tasarlama probleminin ilk ortaya çıkışından tamamlanışına kadar yapılanlara tasarlama süreci adı verilmektedir. Tasarım probleminin yapısına göre bu süreç bir ya da daha çok düşüncüyü kapsayabilir ki bu bir karar sırasını oluşturur (Bayazıt,1994).

Çevresiyle bağlantılı olan tasarımlar, tasarımcının geçmiş deneyimleri, içerisinde bulunduğu toplum, ve kültür birikimi ile doğrudan ilişkilidir. Çevresel faktörlerin yardımı ile tasarım, tasarlama sürecinde şekillen almaya başlar. İyi bir tasarımının çözüm odaklı olması beklenir. Çözüm odaklı tasarımlar aynı zamanda ürünün ne kadar işlevsel olduğunu gösterir.“ Proje amaçlarını gerçekleştirirken tasarımcıların vermek zorunda oldukları kararlar ve karar verme tarzı, tasarlama eylemi sonucunda elde edilen tasarımın bu karardan nasıl etkilendiğinin belirlenmesi, tasarlama sürecinin kapsamı içindedir“ (Bayazıt, 2011: 89) . Tasarım süreci;

- Problemin tanımı
- Bilgi toplama
- Yaratıcılık ve buluş süreci
- Çözüm bulma
- Uygulama
- Aşamaları olarak sıralansbilir.

5.4. Tasarım Önerisi

Ürün tasarımında kültürel tasarım özelliklerinin seviyelerinin yanında, yararlanılan ya da gönderme yapılan kültürel kaynakların kullanılış şekilleri ve amaçları da önem taşımaktadır. Tasarım süreci aşamaları değerlendirilerek tasarımın üretim sürecine geçilmiştir. Tasarım süreci şu şekilde ilerlemiştir. Fikir aşaması, tasarım aşaması, modelleme aşaması ve üretim aşamasından oluşmaktadır.

5.4.1. Fikir Aşaması

Tasarımı yapılacak ürün belirlendikten sonra her tasarımcı kendi belleğindeki birikimlerden yola çıkarak fikirler üretir. Tasarım objesinde, Anadolu motiflerinde sıklıkla karşılaşılan, erkeklik ve dişilik sembolleri olan elibeline ve koç boynozu

motifleri kullanılmış aynı zamanda mavi tonlar kullanılarak nazar boncuğu etkisi yaratılmaya çalışılmıştır.

Türkler nazarı, İsabet-i Ayn, olarak adlandırmış ve korunmak için yörelere göre farklı şekillerde kullanmışlardır. Bu kimi zaman bir dokumada motif, kimi zaman üstlerinde taşıdıkları bir aksesuar, bir dua, kimi zaman günümüzde de çokça rastladığımız mavi boncuklar olmuştur. Gözün yaydığı kötülüğü yine gözün kendisinin yok edeceğine inanılarak, yüz yıllardır kullanılmaya devam edilmektedir.

Resim 28. Cam Nazar Boncuğu

www.hdmarketim.com

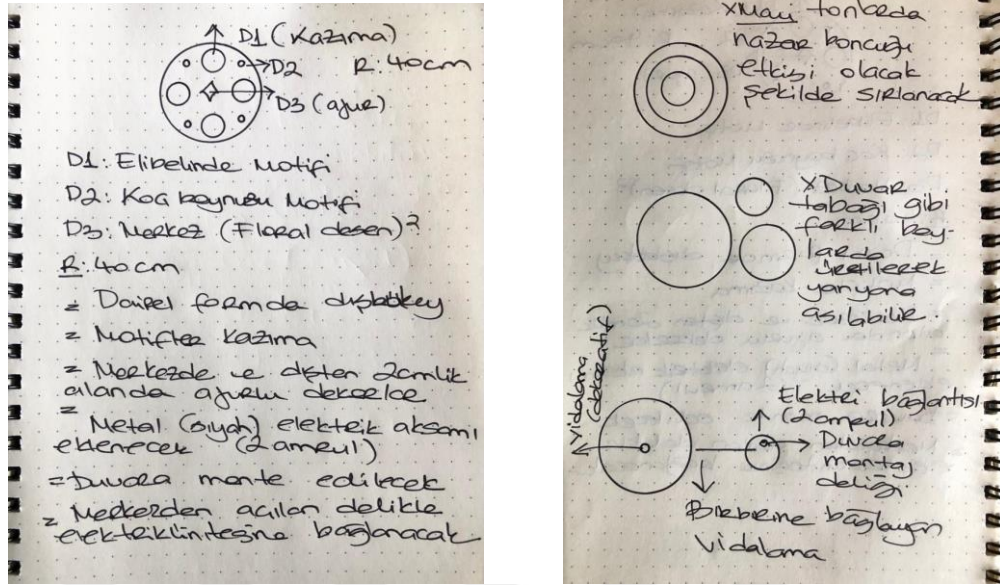
Resim 29. Ayşe Yıldırım, Nazar Boncuğu Uyarlaması Duvar Tabağı, 2018

Kırmızı çamur, kısmen sırli, 23cm.

5.4.2. Tasarım Aşaması

Fikirlerimize işlevsellik kattığımızda tasarım oluşmaya başlar.Yeni çözümler ve fikirler ortaya koyabilmek, malzemeyi veya fikri geliştirebilmek, cesur olup yenilikler denemek yaratıcılıktır.

Tasarım aşamasında, birikimlerimizi, fikirlerimizi eskizlerle oluşturmaya başlarız. Tasarım sürecinde, dairesel bir pano görünümüne kavuşan seramik formun arkasına yerleştirilecek led aydınlatmayla yeni bir fonksiyon kazandırılacaktır.

Resim 30. Tasarım Süreci/ Eskizler

Resim 31. Desen Tasarımı

5.4.3. Modelleme Aşaması

Seramik malzemeden tasarlanan duvar aydınlatmasında, beyaz şamotsuz çamur kullanılarak merdane yardımıyla geniş bir yüzey oluşturulmuş ve üzerine, kazıma yöntemiyle elibelinde ve koç boynuzu motifleri dekorlanarak ve ajur yöntemiyle delikler açılmış, arkadan ışığın sızması sağlanarak aynı zamanda tasarımın görsel etkisi güçlendirilmiştir. Yüzey üzerine yapılan işlemlerde düz bir plaka oluşturmak için merdane, şekil vermek/ kesmek/ delikler açmak için seramik rötuş aletleri (metal veya

ahşap olabilir) kullanılmıştır. Mavi tonlarda geçişli sırlanarak nazar boncuğu etkisi sağlanmıştır.

Resim 32. Kazıma ve Ajur Teknikleri ile Seramik Çamuru Üzerine Desenleme

Bu aşamada, kullanılacak malzeme ve üretim şekli göz önüne alınmalıdır. Farklı malzemeler dahil edilecekse uyumu düşünülmelidir. Bu süreçte, fonksiyon kattığımız tasarımımıza aydınlatma ünitesinin yerleştirileceği, tasarımın estetiğini etkilemeyecek bir bölüm düşünülmelidir.

5.4.4. Üretim Aşaması

Seramik olarak üretilecek ürün, elle (torna veya 3D yazıcı ile modelleme de tercih edilebilir) şekillendirildikten sonra;

•**Kurutma:** Modelleme ve dekor aşamaları tamamlanan ürünün bisküvi pişirimi öncesi sürecidir. Ürünün büyüklüğü, kalınlığı ve dış şartlara göre (sıcaklık, hava akımı) süre olarak değişkenlik gösterebilecek bu aşamada ürünün deformasyonuna sebebiyet verilmeden kontrollü , yavaş kurutulmalıdır.

Resim 33. Dekor Aşaması Tamamlanan Ürün

- **Bisküvi pişirimi:** Kurutma aşaması tamamlanan ürünün ilk pişirim sürecidir.

Çamurun özelliğine uygun olarak, koşullara göre 900C-1000C arasında ürünün büyüklüğüne, çamurun yapısına ve ürünün kullanım alanına göre 8-10 saat fırınlanarak sertleşir ve seramik haline gelir. Ürün, sırlanmak için hazırdır.

Resim 34. Bisküvi Pişirimi Tamamlanan Ürün

- **Sırlama:** Bisküvi pişirimi tamamlanan ürünü hem koruyan hem renklendiren, pişirildikten sonra seramiğin yüzeyinde camımsı bir yüzey oluşturan sırlama işlemi; fırça , püskürtme veya daldırma yöntemleri ile yapılabilir. Ürün sırlanırken kullanım alanına uygun sır seçilmelidir. Ürün transparan özellikte mavi tonlarda sırlar kullanılarak fırçayla sırlanmıştır (Resim 35).

Resim 35. Sır Pişirimi Öncesi Ürün 1

- **Sır pişirimi:** Sırlanan ürünün çamur ve sırn özelliklerine göre ikinci pişirim sürecidir. Elektrikli, gazlı veya odun fırını pişirimi yapılabilir. Çamurun özelliğine göre sır pişirimi 950C-1300C arasında olabilir. Ürün 1050C de elektrikli fırında pişirilmiştir (Resim36, Resim37).

Resim 36. Sır Pişirimi Sonrası Ürün 1

Resim 37. Sır Pişirimi Sonrası Ürün 2

Resim 38. İki Ampul Girişli Aydınlatma Ünitesi

Resim 39. Duvara Monte Vidası

Aydınlatma fonksiyonu dahil edileceği için sır pişirim aşamasından sonra elektrik veya pil bağlantıları monte edilebilir (Resim 38, Resim 39).

Ürün; modelleme, kurutma, bisküvi pişirimi, sırlama ve sır pişirimi evrelerinden sonra kullanıma hazır hale gelir. Ürün endüstriyel olarak üretilecekse; seramik modelleme sonrası, bisküvi pişirimine girmeden, ürünün kalıbı alınarak çoklu üretim yapılabilir.

Resim 40. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması

Resim 41. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması 2

Resim 42. Anadolu Motifleri Desenli Seramik Duvar Aydınlatması

Farklı ebat ve renk tonlarıyla birim olarak üretimleri tamamlandıktan sonra yedi adet aydınlatmadan oluşturulan kompozisyonla bir yüzer pano oluşturulmuştur. Kompozisyon oluşturulurken özellikle yedi adet ürün seçimi yapılarak bir çok kültürde kutsal sayılan “7” rakamının Türk halk kültüründeki etkisi de tasarıma yansıtılmıştır.

Resim 43. 13cm, 20cm, 25cm ve 40cm boylarındaki 7 farklı birimden oluşan
“yüzer pano tasarımı”

Modüler bir tasarım olan yüzer panoda, birimler istenilen boy, adet ve renk kombinasyonu ile kişiye veya alana özel olarak düzenlenebilir.

5.5. Ürün Kullanıcı İlişkisi

Günümüzde, teknoloji ve ürünlerin hızla gelişmesiyle birlikte kullanıcı deneyimi ve kullanıcı ürün ilişkisi giderek önem kazanmaktadır. Kullanıcı ürün ilişkisi, kullanıcının bir ürünle olan duygusal ve fiziksel etkileşimini ifade etmektedir. Tasarımcı, kullanıcının duygusal ve fiziksel gereksinimlerine veya taleplerine çözüm bulup bir bağ kurabiliyorsa bu bağ ürünün sürdürülebilirliğini etkileyecektir.

Donald Norman tarafından ortaya atılan ve User-Centered Design yaklaşımıyla bağlantılı olan diğer bir yaklaşım ise Emotional Design'dır. Bu yaklaşımda Donald, tasarımın sadece bilişsel bölümleri değil insancıl duyguları da kapsamı gerektiğini iddia etmiştir. Bu yüzden hissiyatın üç boyutunu (duygu davranış ve biliş) ortaya koymuştur. Başka bir deyişle tasarım, kullanıcının hem bilişsel hem de hissel birleşimi olarak uyarlanmalıdır şeklinde ifade edilmiştir (Akdemir, 2017).

İçinde yaşanılan kültürle gelen alışkanlıklar, kullanıcı ile ürün arasında kimi bilinçli kimi zaman farkında olmadan bir köprü kurar. Kültür, ürün ve kullanıcı arasındaki bu bağ, toplumların geleneklerini korumalarına ve geleceğe aktarmalarına yardımcı olurken, aynı zamanda kültürel zenginlik ve çeşitlilik sağlar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez kapsamında; Anadolu Motifleri ve farklı disiplinlerdeki uygulamaları incelenerek ,içinde yaşadığımız kültürün, yüzyıllardır varolan iki unsuru olan motif ve seramik malzeme, bir araya getirilerek günümüz şartlarına, sanat anlayışına ve zevkine uygun bir tasarım önerisi sunulmuştur.

Eski eserlere, yeniden biçim kazandırmak , hem sahip olduğumuz değerleri tanımamızı, hem de sanatın gelişerek devam etmesini sağlayacaktır. Geleneksel unsurların tasarım sürecindeki rolü kültürün sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşırken özellikle üretim sürecinde zanaatkarların tecrübe ve emeklerinden faydalanmak aynı zamanda sosyal sürdürülebilirlik açısından da önemlidir. Kullanıcı yaşadığı kültüre ait izleri ürün tercihlerinde görmek ister. Tasarımlarda; desen , renk, biçim, fonksiyonlardaki eklemeler ve çıkarmalar gibi dokunuşlarla kültüre ait somut göndermeler kullanıcılara aktarılır. Sonuç olarak bir tasarımın sürdürülebilirliği için kullanıcı tarafından tercih edilmesi gerekir bu da tasarlanan ürünün de o kültürün izlerini taşımasıyla mümkündür.

Bu çalışma sonucunda; günümüz tasarımcılarına içinde bulundukları disiplin her ne olursa olsun kültürel öğeler hakkında bakış açılarını genişleterek tasarımlarına yapacakları küçük dokunuşlarla dahi geçmişten günümüze bir köprü oluşturmaları, geçmişin izlerini kaybetmeden çağdaş tasarımlarla kültürel farkındalık oluşturmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

Aktaş, B.M. (2015). *Interpreting Anatolian Crafts with Contemporary Design: Case of Handmade Socks*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

An Y. (2019). *Geleneksel kilim motiflerinin algoritma destekli tasarım yaklaşımları ile yeniden yorumlanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimarlık

Barbaros E.(2019) Zanaat ve Endüstriyel Tasarım ilişkisinde Kültürel Sürdürülebilirlik Üzerine Bir Analiz. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bayazıt, N. (1997). Yaratıcılık ve Tasarım Eğitim. *Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi*, 556, 6-7.

Canay A. (2011) *Anadolu'da üretilen kilim motifleri ve seramik sanatında yorumlanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Güzel Sanatlar

Çorbacıoğlu, E. Tasarımda görsel öğelerin kültürel analizi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 750-759.

Dabağ M. (2019). *Gümüşhane ili Kelkit ilçesi zilli kilim motiflerinin biçimsel ve plastik değerler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Güzel Sanatlar

Değer, A. (2019). *Kenan Özbel Koleksiyonu Özelinde Anadolu Geleneksel El Örmesi Çoraplarının Semboller Ekseninde İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Demirarslan, D. (2006). İç Mimarlık Öğrencileri İçin İç Mekân Tasarımına Giriş. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları.

Diyarbakirli, N. (1972). Hun Sanatı, Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.

Emine, N. A. S. Ürün Tasarımında Kültürel Sürdürülebilirlik ve Özgün Değer. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(ÖZEL SAYI: DEU SBE I. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi-Sürdürülebilirlik ve Toplumsal Dönüşüm), 81-99.

Ensehcüh, Ü, <Yıldız, N., Erken, E., Parlak, D., Akbak, D, S. Evren, B., Mercin, L. (2021). Anadolu Kilim Motiflerinin Sofra Seramiklerine Yansıması. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 7(1), 127-162.

Halaç, H. H., & Baran, H. (2018). Geleneksel Giysilerde Ve Tarihî Yapılarda Süsleme Motifleri: Eskişehir Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2813-2832.

Leloğlu-Ünal, S. (1999). Anadolu-Türk Sanatında Natürmort Benzeri Düzenlemeler ve Türk Halı Seccadelerindeki Yankıları. *Erdem*, 10(30).

Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı, Edebiyat Fakültesi Dergisi. 28 (2),

Özgen, A. G. (2011). *Görsel Tasarım Öğeleri Bağlamında Selçuklu Halıları (T.İ.E.M'ndeki Örnekler Üzerine Bir Araştırma)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi GSE Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı.

Papağan F.(2019) *Anadolu Selçuklu süslemelerinin günümüz resim ve seramik sanatı bağlamında yorumlanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü

Savaş F.(2021) *Anadolu Selçuklu Duvar Kaplamaları Geometrik Desenlerinin İncelenerek Günümüz Karo Enstitüsünde Kullanımı ve Güncel Yorumları*. (Sanatta Yeterlilik Tezi). Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.

Savaş, F., ve Aksoy, A. (2022). Çanakkale Ayvacık İlçesi Halı Motiflerinin Günümüz Seramik Sanatına Yansıması. *Art-e Sanat Dergisi*, 15(30), 1221-1238.

Sevgen Abacı H. (2019). *Anadolu Selçuklu Dönemi Eserlerinde Yer Alan Figürlerin Ve Motiflerinin Çağdaş Türk Sanatçılarının Eserlerine Etkisi Ve Üniversite Özgün Baskı Derslerindeki Kullanımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sevim, K., & Canay, A. (2013). Anadolu'da üretilen kilim motiflerinden bukağı motifi ve bu motifden çıkan seramik çalışmaları. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*.

Sevim, S., & Marmara, T. (2020). Selçuklu Halı Motiflerinin Çağdaş Türk Seramik Sanatında Kullanımı. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(31), 1175-1192.

Şemin, M. E. Anadolu'nun Motifleri: Türk Halı ve Kilim Sanatına Bir Bakış¹. *Kasım 2020 Sayı: 13*, 38.

Taylan, F. N. (2013). *Uşak Halı Motiflerinin Seramik Yüzeylerde Uygulanabilirliği ve Kişisel Uygulamalar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uğurlu, S. S. (2018). Anadolu Kilimlerinde Sanatsal Değerler. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 1(1), 1-15.

Yıldırım, A. (2022). Folklorik Yaklaşımlar Temalı Seramik Çalışmalar. Ayşe Yıldırım Koleksiyonu.

Yüksel, İ. (2018). Endüstriyel Seramik Tasarımı Ve Üretimi Sürecinde Problem-Çözüm Odaklı Yaklaşımlar. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(28), 1247-1258.

İnternet Kaynakları

<https://billbarr.wordpress.com/2010/03/08/marek-cecula-theporcelain-carpet/>

<https://www.kulturden-izler-turk-motif-dili>

<https://fiat.ankaraoto.com.tr/modeller/fiat-egea-sedan/>

www.pasabahce.com

www.monsoon.co.uk

www.yasemin.com

<https://www.hepsiburada.com/3-boyutlu-dijital-baskili-simit-desenli-yastik-kirlent-minder>

<https://www.artloop.com.tr/artloop-etnik-desenli>

<https://www.pasabahcemagazalari>

<http://anadoluselcuklumimarisi.com>

www.istanbulum.sanat.com

www.karsove.com

<https://www.hekimyapi.com/dekoratif-kaplama>

<https://www.bashaques.com/ballerinas-hidden-dream/>

www.ntv.com.tr

<https://atolye11trshop.com/tr/products>

www.aa.com.tr

<https://www.dekopasaj.com/blog/kilim-desenleri-ve-anlamlari>

<http://www.ucanhali.com.tr/tr/bilgi/ucan-hali-motiflerin-dili>

<https://www.kilim.com/kilim-wiki/kilim-motifs/scorpion>

<https://www.mnghalicilik.com/motifler.html>

<https://www.hdmarketim.com>

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca beni destekleyen sevgili ailem; Berk YILDIRIM, Ata YILDIRIM ve Efe YILDIRIM'a, gerek eğitim gerekse tez sürecinde benden bilgilerini esirgemeyen, çalışmalarım konusunda beni yönlendiren ve destekleyen tüm bölüm hocalarıma özellikle sayın Prof. Dr. Ziyet ÖNDOĞAN'a teşekkürü borç bilirim.

Ayşe YILDIRIM

ÖZGEÇMİŞ

LİSANS

2007-2012 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi /Seramik Ve Cam Tasarımı

KATILDIĞI ÇALIŞTAYLAR:

- 2011 ‘ NAKED RAKU’KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ Çalıştayı
- 2010 ‘Sırüstü Desenleme Çalıştayı’ , ECUME. İSTANBUL.
- 2010 STEFAN DE EDWARDS Sıcak Cam Üfleme Çalıştayı
- 2009 ROCHE ‘‘Geleceğini KendinTasarla ‘’ Seramik Çalıştayı

KATILDIĞI SERGİLER:

- 2020 Türk Seramik Derneği “Kadına Övgü” Seramik Sergisi/Online
- 2014 ‘SERES’ A Anadolu Üniversitesi Uluslararası Seramik Sergisi/Eskişehir
- 2012 Gallery 5 Karma Seramik Sergisi/İstanbul
- 2011 Tophane-i Amire Karma Seramik Sergisi/İstanbul
- 2010 ‘ECUME’ Uluslararası Seramik Sergisi/İstanbul
- 2010 Çağdaş Cam Sanatları Sergisi/Ankara
- 2010 Cam Ocağı Vakfı Cam Sergisi/İstanbul